Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

9. jaanuar 2025*

Eelotsusetaotlus – Füüsiliste isikute kaitse isikuandmete töötlemisel – Määrus (EL) 2016/679 – Artikli 57 lõike 1 punkt f ja lõige 4 – Järelevalveasutuse ülesanded – Mõisted „taotlus“ ja „ülemäärased taotlused“ – Selgelt põhjendamatute või ülemääraste taotluste korral mõistliku tasu nõudmine või nende taotluste menetlemisest keeldumine – Kriteeriumid, millest järelevalveasutus võib valiku tegemisel juhinduda – Artikli 77 lõige 1 – Mõiste „kaebus“

Kohtuasjas C-416/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgerichtshofi (Austria kõrgeim halduskohus) 27. juuni 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. juulil 2023, menetluses

Österreichische Datenschutzbehörde

versus

F R,

menetluses osales:

Bundesministerin für Justiz,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: Euroopa Kohtu asepresident T. von Danwitz esimese koja presidendi ülesannetes, kohtunikud A. Kumin ja I. Ziemele (ettekandja),

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Österreichische Datenschutzbehörde, esindaja: M. Schmidl,

– F R, esindaja: *Rechtsanwalt* C. Wirthensohn,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– Bundesministerin für Justiz, esindaja: E. Riedl,

– Austria valitsus, esindajad: A. Posch, J. Schmoll ja C. Gabauer,

– Tšehhi valitsus, esindajad: M. Smolek, T. Suchá ja J. Vláčil,

– Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouchagiar, F. Erlbacher ja H. Kranenborg,

olles 5. septembri 2024. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1) (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 57 lõiget 4 ja artikli 77 lõiget 1.

2 Taotlus on esitatud füüsilise isiku F R-i ja Österreichische Datenschutzbehörde (Austria andmekaitseasutus; edaspidi „DSB“) vahelises kohtuvaidluses selle üle, et see asutus keeldus menetlemast kaebust selle kohta, et väidetavalt on rikutud F R-i õigust tutvuda oma isikuandmetega.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendustes 10, 11, 59, 63 ja 129 on märgitud:

„(10) Selleks et tagada füüsiliste isikute järjekindel ja kõrgetasemeline kaitse ning kõrvaldada takistused isikuandmete liikumisel [Euroopa L]iidus, peaks füüsiliste isikute õiguste ja vabaduste kaitse selliste andmete töötlemisel olema kõigis liikmesriikides samal tasemel. Isikuandmete töötlemisel tuleks tagada füüsiliste isikute põhiõiguste ja -vabaduste kaitse eeskirjade järjekindel ja ühtne kohaldamine kogu liidus. […]

(11) Tõhusaks isikuandmete kaitseks kogu liidus tuleb tugevdada ja täpsustada andmesubjektide õigusi ning isikuandmete töötlejate ja töötlemise üle otsustajate kohustusi […].

[…]

(59) Tuleks ette näha kord, millega lihtsustatakse käesoleva määrusega andmesubjektile antud õiguste kasutamist, sealhulgas mehhanismid, mille abil taotleda ja vajaduse korral hankida tasuta eelkõige juurdepääsu õigusele nõuda isikuandmete parandamist või kustutamist ning kasutada õigust esitada vastuväiteid. […]

[…]

(63) Selleks et olla töötlemisest teadlik ja kontrollida selle seaduslikkust, peaks andmesubjektil olema õigus tutvuda isikuandmetega, mis on tema kohta kogutud, ja seda õigust lihtsalt ja mõistlike ajavahemike järel kasutada. […] Kui vastutav töötleja töötleb suurt hulka andmesubjekti käsitlevat teavet, peaks vastutav töötleja saama paluda, et andmesubjekt täpsustaks enne andmete esitamist, millise teabe või milliste isikuandmete töötlemise toimingutega taotlus seotud on.

[…]

(129) […] Järelevalveasutuste volitusi tuleks kasutada kooskõlas liidu ja liikmesriikide õiguses sätestatud asjakohaste menetluslike kaitsemeetmetega ning erapooletult, õiglaselt ja mõistliku aja jooksul. Eelkõige peaks meede olema asjakohane, vajalik ja proportsionaalne käesoleva määruse järgimise tagamise seisukohast, võttes arvesse iga üksikjuhtumi asjaolusid; austama isiku õigust ärakuulamisele, enne kui teda kahjustada võiv meede vastu võetakse, ning vältima liigseid kulusid ja liigseid ebamugavusi asjaomastele isikutele. […]“.

4 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 12 „Selge teave, teavitamine ja andmesubjekti õiguste teostamise kord“ lõigetes 2 ja 5 on sätestatud:

„2. Vastutav töötleja aitab kaasa artiklite 15–22 kohaste andmesubjekti õiguste kasutamisele. Artikli 11 lõikes 2 osutatud juhtudel ei keeldu vastutav töötleja meetmete võtmisest andmesubjekti taotlusel tema artiklite 15–22 kohaste õiguste kasutamiseks, välja arvatud juhul, kui vastutav töötleja tõendab, et ta ei suuda andmesubjekti tuvastada.

[…]

5. Artiklite 13 ja 14 kohase teabe esitamine ning artiklite 15–22 ja 34 kohane teavitamine ja meetmete võtmine on tasuta. Kui andmesubjekti taotlused on selgelt põhjendamatud või ülemäärased, eelkõige oma korduva iseloomu tõttu, võib vastutav töötleja kas:

a) küsida mõistlikku tasu, võttes arvesse halduskulu, mis kaasneb teabe esitamise või teavitamise või taotletud meetmete võtmisega, või

b) keelduda taotletud meetmete võtmisest.

Vastutaval töötlejal lasub kohustus tõendada, et taotlus on selgelt põhjendamatu või ülemäärane.“

5 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 „Andmesubjekti õigus tutvuda andmetega“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Andmesubjektil on õigus saada vastutavalt töötlejalt kinnitust selle kohta, kas teda käsitlevaid isikuandmeid töödeldakse, ning sellisel juhul tutvuda isikuandmete ja järgmise teabega:

a) töötlemise eesmärk;

[…]

c) vastuvõtjad või vastuvõtjate kategooriad, kellele isikuandmeid on avalikustatud või avalikustatakse[…];

[…]“.

6 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 52 „Sõltumatus“ lõikes 4 on sätestatud:

„Liikmesriik tagab, et järelevalveasutusel oleks inim-, tehnilised ja rahalised ressursid ning ruumid ja infrastruktuur oma ülesannete tõhusaks täitmiseks ja volituste kasutamiseks, sealhulgas nende, mis tuleb täita vastastikuse abi ja koostöö raames ning andmekaitsenõukogu töös osalemisel.“

7 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 57 „Ülesanded“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Ilma et see piiraks muude käesoleva määrusega sätestatud ülesannete täitmist, teeb järelevalveasutus oma territooriumil järgmist:

a) jälgib käesoleva määruse kohaldamist ja tagab selle kohaldamise;

[…]

e) annab andmesubjektile taotluse korral teavet tema käesolevast määrusest tulenevate õiguste kasutamise kohta ja teeb vajaduse korral sel eesmärgil koostööd teiste liikmesriikide järelevalveasutustega;

f) käsitleb andmesubjekti, asutuse, organisatsiooni või ühenduse poolt artikli 80 kohaselt esitatud kaebusi, uurib asjakohasel määral kaebuste sisu ning teavitab kaebuse esitajat mõistliku aja jooksul uurimise käigust ja tulemusest, eelkõige juhul, kui on vajalik täiendav uurimine või kooskõlastamine teise järelevalveasutusega;

[…]

2. Järelevalveasutus võtab meetmeid lõike 1 punktis [f] osutatud kaebuste esitamise lihtsustamiseks, näiteks koostab kaebuste esitamise vormi, mida saab täita ka elektrooniliselt, ilma et see välistaks muude sidevahendite kasutamist.

3. Järelevalveasutus täidab oma ülesandeid andmesubjekti ja asjakohasel juhul andmekaitseametniku jaoks tasuta.

4. Kui taotlused on selgelt põhjendamatud või ülemäärased, eelkõige oma korduva iseloomu tõttu, võib järelevalveasutus nõuda halduskuludel põhinevat mõistlikku tasu või keelduda taotlust menetlemast. Järelevalveasutus on kohustatud tõendama taotluse selgelt põhjendamatut või ülemäärast iseloomu.“

8 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 „Õigus esitada järelevalveasutusele kaebus“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Ilma et see piiraks muude halduslike või õiguslike kaitsevahendite kohaldamist, on igal andmesubjektil õigus esitada kaebus järelevalveasutusele, eelkõige liikmesriigis, kus on tema alaline elukoht, töökoht või väidetava rikkumise toimumiskoht, kui andmesubjekt on seisukohal, et teda puudutavate isikuandmete töötlemine rikub käesolevat määrust.“

Austria õigus

9 17. augusti 1999. aasta föderaalseaduse füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel (Bundesgesetz zum Schutz natürlicher Personen bei der Verarbeitung personenbezogener Daten) põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (*BGBl.* I, 165/1999) on § 24 „Kaebus andmekaitseasutusele“ lõigetes 1, 5 ja 8 ette nähtud:

„(1) Igal andmesubjektil on õigus esitada andmekaitseasutusele kaebus, kui ta leiab, et teda puudutavate isikuandmete töötlemisel on rikutud isikuandmete kaitse üldmäärust või esimese põhiosa § 1 või § 2.“

[…]

(5) Põhjendatuse korral kaebus rahuldatakse. Kui rikkumise on põhjustanud erasektori vastutav töötleja, antakse talle korraldus rahuldada kaebaja taotlused andmetega tutvuda, andmeid parandada, kustutada, piirata või edastada ulatuses, mis on vajalik tuvastatud rikkumise kõrvaldamiseks. Kui kaebus osutub põhjendamatuks, jäetakse see rahuldamata.

[…]

(8) Iga andmesubjekt võib esitada kaebuse halduskohtule, kui andmekaitseasutus ei käsitle kaebust või ei teavita andmesubjekti kolme kuu jooksul kaebuse menetlemise käigust või tulemustest.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 F R esitas 17. veebruaril 2020 DSB-le isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõike 1 alusel kaebuse selle määruse artikli 15 kohase andmetega tutvumise õiguse rikkumise kohta, kuna äriühing, kes on vastutav töötleja, ei vastanud tema isikuandmete tutvumise taotlusele ühe kuu jooksul.

11 DSB jättis selle kaebuse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 4 alusel 22. aprilli 2020. aasta otsusega rahuldamata põhjendusega, et see on ülemäärane. Ta märkis selle kohta eelkõige, et asjaomane isik esitas talle umbes 20 kuu jooksul 77 sarnast kaebust erinevate vastutavate töötlejate vastu. Lisaks võttis F R regulaarselt telefoni teel DSB-ga ühendust, et esitada täiendavaid asjaolusid ja koostada lisataotlusi.

12 F R esitas selle otsuse peale kaebuse Bundesverwaltungsgerichtile (föderaalne halduskohus, Austria).

13 Nimetatud kohus rahuldas selle kaebuse 22. detsembri 2022. aasta kohtuotsusega, tühistades DSB otsuse. Kohus otsustas sisuliselt, et ülemäärane taotlus isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 4 tähenduses ei tähenda mitte ainult taotluste sagedast kordamist, vaid ka seda, et need on ilmselgelt pahatahtlikud või kuritarvituslikud. Põhjendustest, millest DSB lähtus F R-i kaebuse menetlemisest keeldumisel, ei nähtu aga, et viimane oleks toiminud kuritarvitavalt. Lisaks ei saanud sama kohtu arvates see järelevalveasutus, kellele ülemäärased taotlused olid esitatud, oma äranägemisel valida selles sättes ette nähtud kahe valikuvõimaluse vahel, milleks on nõuda

mõistlikku tasu või keelduda nende taotluste menetlemisest. Valik nende valikuvõimaluste vahel on kaalutlusõiguse küsimus ning selle õiguse kasutamist peab järelevalveasutus põhjendama. Käesolevas asjas selline põhjendus puudub.

14 DSB esitas selle kohtuotsuse peale kassatsioonkaebuse Verwaltungsgerichtshofile (Austria kõrgeim halduskohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus ja kellel on tekkinud esimesena küsimus, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikes 4 kasutatud mõiste „taotlus“ hõlmab määruse artikli 77 lõiget 1 kohaldades esitatud kaebusi.

15 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et on tõsi, et mõistet „taotlus“ kasutatakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 1 punktis e toodud järelevalveasutuste ülesannete loetelus üksnes selleks, et tähistada teabetaotlusi, mille andmesubjektid sellest määrusest tulenevate õiguste kasutamise kohta nendele asutustele esitavad. Siiski ei saa sellest asjaolust järeldada, et määruse artikli 57 lõiget 4 saab kohaldada üksnes selliste taotluste menetlemisele. Vastupidi, viimati nimetatud sätte kontekst, mis näeb ette erandi tasuta ülesannete täitmise põhimõttest, võimaldab pigem järeldada, et selles sättes viidatud mõiste „taotlus“ hõlmab ka kaebusi, kuna nende menetlemine on järelevalveasutuste peamine ülesanne ja need asutused on vaja vabastada selgelt põhjendamatute või ülemääraste kaebuste menetlemisest.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul piiraks selline tõlgendus siiski järelevalveasutuste kohustust menetleda kaebusi vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 1 punktile f ning see võib olla vastuolus määrusega taotletavate eesmärkidega, eelkõige eesmärgiga tagada liidus füüsiliste isikute kõrgetasemeline kaitse seoses isikuandmete töötlemisega.

17 Samas leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et sellise tõlgendusega nõustumise korral oleks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikes 4 kaebuse esitamise õigusele seatud piirang proportsionaalne. Nimelt eeldab selle sätte kohaldamine, et järelevalveasutus tõendab kaebuse selgelt põhjendamatut ja ülemäärast iseloomu. Lisaks allub selle asutuse otsus nõuda mõistlikku tasu või keelduda taotluse menetlemisest vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 78 lõikele 1 kohtulikule kontrollile.

18 Teisena, juhul kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et seda kohaldatakse määruse artikli 77 lõikes 1 ette nähtud kaebustele, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, milline on määruse artikli 57 lõike 4 tähenduses mõiste „ülemäärane taotlus“ ulatus. Eelkõige märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kuigi selles sättes on ülemääraste taotluste näitena sõnaselgelt nimetatud „korduva iseloomuga“ taotlusi, tuleb siiski tõlgendada kitsalt võimalust keelduda kaebuse menetlemisest erandina järelevalveasutuste kohustusest menetleda neile esitatud kaebusi, kuna see võimalus tooks kaasa füüsiliste isikute isikuandmete töötlemisel isikuandmete kaitse üldmäärusega sätestatud kaitse olulise riive ja seega kalduks see kõrvale määrusega taotletavatest eesmärkidest.

19 Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas teatava ajavahemiku jooksul järelevalveasutusele esitatud kaebuste arvust piisab selleks, et jõuda järeldusele, et kaebus on ülemäärane, sõltumata iga konkreetse kaebuse asjaoludest ja võtmata arvesse vastutavaid töötlejaid, keda need kaebused puudutavad, või tuleb arvesse võtta muid asjaolusid, mille põhjal võiks järeldada, et esines kuritarvituslik kavatsus.

20 Kolmandana leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 4 kohaldamisel tekib küsimusi ka seoses õiguslike tagajärgedega, mis võivad tuleneda selgelt põhjendamatute või ülemääraste taotluste korral. Nimelt ei nähtu sätte sõnastusest selgelt, kas

järelevalveasutused võivad vabalt valida ühe või teise selles sättes ette nähtud kahest valikuvõimalusest, nimelt nõuda kaebuse menetlemise eest mõistlikku tasu või keelduda kohe kaebuse menetlemisest. Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et õigusteoorias selles küsimuses seisukohad erinevad.

21 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgerichtshof (kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas mõistet „taotlus“ või „taotlused“ [isikuandmete kaitse üldmääruse] artikli 57 lõikes 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on hõlmatud ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõikes 1 osutatud „kaebused“?

Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav:

2. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et „ülemääraste taotlustega“ on tegemist juba siis, kui andmesubjekt on teatud aja jooksul esitanud järelevalveasutusele teatud arvu taotlusi (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõikes 1 osutatud kaebusi), olenemata sellest, kas tegemist on erinevate asjaoludega ja/või kas taotlused (kaebused) puudutavad eri vastutavaid töötlejaid, või on lisaks taotluste (kaebuste) korduvale iseloomule nõutav ka andmesubjekti kuritarvituslik kavatsus?

3. Kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et „selgelt põhjendamatu“ või „ülemäärase“ taotluse (kaebuse) korral võib järelevalveasutus vabalt valida, kas nõuda taotluse menetlemisega seotud halduskuludel põhinevat mõistlikku tasu või kohe keelduda taotluse menetlemisest; kui vastus on eitav, siis milliseid asjaolusid ja kriteeriume peab järelevalveasutus arvesse võtma, eelkõige kas järelevalveasutus on kohustatud esmajärjekorras ja leebema meetmena nõudma mõistlikku tasu ning tal on õigus taotluse menetlemisest keelduda alles siis, kui tasu nõudmine ei ole selgelt põhjendamatute või ülemääraste taotluste (kaebuste) vältimiseks tulemuslik?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

22 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikes 4 kasutatud mõiste „taotlus“ hõlmab määruse artikli 77 lõikes 1 nimetatud „kaebusi“.

23 Kõigepealt tuleb märkida, et mõiste „kaebus“ esineb ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 1 punktis f. Neil asjaoludel tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks asuda seisukohale, et esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse artikli 57 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et selles sisalduv mõiste „taotlus“ hõlmab määruse artikli 57 lõike 1 punktis f ja artikli 77 lõikes 1 nimetatud „kaebusi“.

24 Liidu õigusnormi tõlgendamisel tuleb arvesse võtta mitte üksnes selle sõnastust, lähtudes selle harjumuspärasest tähendusest argikeeles, vaid ka õigusnormi konteksti ja selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa see säte on (4. mai 2023. aasta kohtuotsus Österreichische Datenschutzbehörde ja CRIF, C-487/21, EU:C:2023:369, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika; 7. detsembri 2023. aasta kohtuotsus SCHUFA Holding (täitmata jäänud võlakohustusest

vabastamine), C-26/22 ja C-64/22, EU:C:2023:958, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 30. aprilli 2024. aasta kohtuotsus Trade Express-L ja DEVNIA TSIMENT, C-395/22 ja C-428/22, EU:C:2024:374, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 Mis esimesena puudutab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 1 punkti f sõnastust, siis selles on ette nähtud, et järelevalveasutus käsitleb oma territooriumil „andmesubjekti […] esitatud kaebusi, uurib asjakohasel määral kaebuste sisu ning teavitab kaebuse esitajat mõistliku aja jooksul uurimise käigust ja tulemusest, eelkõige juhul, kui on vajalik täiendav uurimine või kooskõlastamine teise järelevalveasutusega“.

26 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikes 4 on omakorda ette nähtud, et „[k]ui taotlused on selgelt põhjendamatud või ülemäärased, eelkõige oma korduva iseloomu tõttu, võib järelevalveasutus nõuda halduskuludel põhinevat mõistlikku tasu või keelduda taotlust menetlemast“ ning et „[j]ärelevalveasutus on kohustatud tõendama taotluse selgelt põhjendamatut või ülemäärast iseloomu“.

27 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõikes 1 on aga sätestatud, et „[i]lma et see piiraks muude halduslike või õiguslike kaitsevahendite kohaldamist, on igal andmesubjektil õigus esitada kaebus järelevalveasutusele, eelkõige liikmesriigis, kus on tema alaline elukoht, töökoht või väidetava rikkumise toimumiskoht, kui andmesubjekt on seisukohal, et teda puudutavate isikuandmete töötlemine rikub [seda] määrust“.

28 Seega üheski käesoleva kohtuotsuse punktides 25–27 mainitud sättes ei ole sõnaselgelt määratletud mõistet „taotlus“ isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 4 tähenduses.

29 Selle kohta tuleb märkida, et nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 23 nentis, on mõiste „taotlus“ vastavalt selle tavapärasele tähendusele argikeeles eriliselt lai, kuna see võib hõlmata isiku või üksuse mis tahes taotlust.

30 Seega tuleb tõdeda, et käesoleva kohtuotsuse punktides 25–27 viidatud sätete sõnastus võimaldab asuda seisukohale, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõike 1 alusel esitatud kaebused kuuluvad mõiste „taotlus“ alla määruse artikli 57 lõike 4 tähenduses.

31 Teisena kinnitab seda grammatilist analüüsi nende sätete kontekst. Seoses sellega on isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 57 kirjeldatud järelevalveasutuste ülesandeid ja sätestatud, millistel tingimustel tuleb neid ülesandeid täita. Nii on eelkõige artikli 57 lõike 1 punktis a esiteks ette nähtud, et järelevalveasutus jälgib määruse kohaldamist ja tagab selle kohaldamise, teiseks on lõike 1 punktis e ette nähtud, et järelevalveasutus annab andmesubjektile taotluse korral teavet tema kõnealusest määrusest tulenevate õiguste kasutamise kohta ja teeb vajaduse korral sel eesmärgil koostööd teiste liikmesriikide järelevalveasutustega, ja kolmandaks on lõikes 2 ette nähtud, et järelevalveasutus võtab meetmeid lõike 1 punktis f osutatud kaebuste esitamise lihtsustamiseks, näiteks koostab kaebuste esitamise vormi, mida saab täita ka elektrooniliselt, ilma et see välistaks muude sidevahendite kasutamist.

32 Lisaks on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikes 3 sätestatud põhimõte, et järelevalveasutus täidab oma ülesandeid andmesubjekti ja asjakohasel juhul andmekaitseametniku jaoks tasuta.

33 Nähes selgelt põhjendamatute või ülemääraste taotluste korral seega järelevalveasutustele ette võimaluse nõuda halduskuludel põhinevat mõistlikku tasu või keelduda taotluse menetlemisest, kehtestatakse nimetatud määruse artikli 57 lõikega 4 erand sama määruse artikli 57 lõikes 3 sätestatud tasuta ülesannete täitmise põhimõttest, mida tuleb tõlgendada kitsendavalt.

34 Nagu sisuliselt märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 28–30, siis kuna järelevalveasutuste poolt neile esitatud taotluste menetlemine on reegel, peaks neil asutustel olema lubatud kasutada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikes 4 ette nähtud õigust üksnes erandjuhtudel.

35 Nendest sätetest ei saa aga tuletada, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõiget 4, milles on kasutatud mõistet „taotlus“, tuleks kohaldada üksnes selle määruse artikli 57 lõike 1 punktis e nimetatud taotluste suhtes. Määruse artikli 57 lõige 3 on nimelt kohaldatav järelevalveasutuste kõigi ülesannete, sealhulgas kaebuste menetlemise suhtes, mis on ette nähtud sama määruse artikli 57 lõike 1 punktis f.

36 Kuna isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikega 4 on kehtestatud erand põhimõttest, et järelevalveasutused täidavad oma ülesandeid tasuta, piiramata seda järelevalveasutuste konkreetsete ülesannetega, peab see lõige olema samuti kohaldatav määruse artikli 57 lõike 1 punktis f ette nähtud kaebuste menetlemisele, seda enam, et viimati nimetatud ülesanne on nende järelevalveasutuste põhiülesanne. Järelevalveasutus peab neid kaebusi nõutava hoolsusega käsitlema (7. detsembri 2023. aasta kohtuotsus SCHUFA Holding (täitmata jäänud võlakohustusest vabastamine), C-26/22 ja C-64/22, EU:C:2023:958, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Seevastu tõlgendus, mille kohaselt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikes 4 kasutatud mõiste „taotlus“ hõlmab ainult selle määruse artikli 57 lõike 1 punkti e kohaldamisalasse kuuluvaid taotlusi, mitte selle määruse artikli 57 lõike 1 punktis f ja artikli 77 lõikes 1 nimetatud kaebusi, võtaks esimesena nimetatud sättelt suure osa selle soovitavast toimest ja läheks vastuollu määrusega tagatud õiguste tõhusa kaitsega (vt selle kohta 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, C-132/21, EU:C:2023:2, punkt 47).

38 Kolmandana on see kontekstuaalne tõlgendus kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse eesmärkidega. Sellega seoses tuleb märkida, et määruse eesmärk on – nagu on märgitud selle põhjendustes 10 ja 11 – tagada liidus füüsiliste isikute järjekindel ja kõrgetasemeline kaitse ning tugevdada ja täpsustada andmesubjektide õigusi (26. oktoobri 2023. aasta kohtuotsus FT (tervisetoimiku koopiad), C-307/22, EU:C:2023:811, punkt 47).

39 Seega on kaebemenetlus kavandatud mehhanismina, mis suudab tõhusalt kaitsta andmesubjektide õigusi ja huve (7. detsembri 2023. aasta kohtuotsus SCHUFA Holding (täitmata jäänud võlakohustusest vabastamine), C-26/22 ja C-64/22, EU:C:2023:958, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika). Järelevalveasutustel lasuv kaebuste esitamise hõlbustamise kohustus ja neile pandud ülesannete tasuta täitmise põhimõte, mis on ette nähtud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõigetes 2 ja 3, on mõeldud selleks, et igal andmesubjektil oleks võimalik järelevalveasutuselt nõuda talle nimetatud määrusest tulenevate õiguste järgimist.

40 Nagu kohtujurist on oma ettepaneku punktis 41 märkinud, on selleks, et saavutada eesmärk tagada liidus füüsiliste isikute järjekindel ja kõrgetasemeline kaitse, vaja kindlustada järelevalveasutuste nõuetekohane toimimine, vältides selle takistamist selgelt põhjendamatute või ülemääraste kaebuste esitamisega isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 4 tähenduses. Nimetatud säte annab seega järelevalveasutustele võimaluse hallata neid kaebusi paremini,

vähendades koormust, mida need kaebused võivad nendele asutustele panna. Kui järelevalveasutusele esitatakse ilmselgelt põhjendamatuid või ülemääraseid kaebusi, tagab võimalus nõuda mõistlikku tasu või keelduda selliste kaebuste menetlemisest isikuandmete kõrgetasemelise kaitse.

41 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et selles sisalduv mõiste „taotlus“ hõlmab määruse artikli 57 lõike 1 punktis f ja artikli 77 lõikes 1 nimetatud kaebusi.

Teine küsimus

42 Teise küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et ainuüksi asjaolust, et taotlusi on esitatud suur arv, võib piisata selleks, et neid taotlusi saaks pidada selle sätte tähenduses „ülemäärasteks“, või eeldab selline liigitamine ka nende taotluste esitaja kuritarvituslikku kavatsust.

43 Esimesena, kuna mõistet „ülemäärased taotlused“ ei ole isikuandmete kaitse üldmääruses määratletud, tuleb käesoleva kohtuotsuse punktis 24 meenutatud kohtupraktikat arvestades lähtuda selle mõiste tavapärasest tähendusest argikeeles. Omadussõna „ülemäärane“ aga tähistab midagi, mis ületab tavalist või mõistlikku mõõtu või läheb soovitavast või lubatud mõõdust kaugemale.

44 Teisena nähtub isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 4 sõnastusest, et taotlused võivad olla „ülemäärased“ eelkõige siis, kui need on korduva iseloomuga. Selle sätte grammatiline tõlgendamine ei võimalda siiski kindlaks teha, kas see korduv iseloom ja seega üksnes esitatud taotluste arv on sellise liigitamise põhjendamiseks piisav. Seega tuleb nimetatud kohtupraktikat arvestades analüüsida sätte ulatust vastavalt sätte kontekstile ja selle õigusaktiga taotletavatele eesmärkidele, mille osa see säte on.

45 Konteksti kohta olgu märgitud, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 12 on sätestatud vastutava töötleja üldised kohustused seoses selge teabe ja teavitamisega ning kindlaks määratud andmesubjekti õiguste teostamise kord. Nimetatud artikli lõike 2 esimese lause kohaselt peab vastutav töötleja aitama kaasa määruse artiklite 15–22 kohaste andmesubjekti õiguste kasutamisele.

46 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikkel 15 – mis kuulub III peatüki 2. jakku, mis käsitleb teavet ja juurdepääsu isikuandmetele – täiendab määruse läbipaistvusraamistikku, andes andmesubjektile õiguse tutvuda oma isikuandmetega ja õiguse saada teavet nende andmete töötlemise kohta.

47 Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 15 tuleb tõlgendada, võttes arvesse määruse põhjenduse 63 esimest lauset, mille kohaselt selleks, et olla töötlemisest teadlik ja kontrollida selle seaduslikkust, peaks andmesubjektil olema õigus tutvuda isikuandmetega, mis on tema kohta kogutud, ning seda õigust lihtsalt ja mõistlike ajavahemike järel kasutada. Kui isik on esitanud ühele või mitmele vastutavale töötlejale mitu andmetega tutvumise taotlust, mida ei ole rahuldatud, võib järelevalveasutusele esitatud kaebuste arv olla sama suur kui vastutavate töötlejate poolt andmesubjektile esitatud keeldumiste arv. Neil asjaoludel võib sellise absoluutse kvantitatiivse läve kehtestamine, mille ületamisel võib neid kaebusi automaatselt liigitada ülemääraseks, riivata määrusega tagatud õigusi.

48 Nagu on sellega seoses märgitud käesoleva kohtuotsuse punktides 33, 34 ja 36, peab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikega 4 kehtestatud võimaluse kasutamine – kuivõrd see kujutab endast erandit põhimõttest, et järelevalveasutused täidavad ülesandeid tasuta, mis on ette nähtud selle määruse artikli 57 lõikes 3 – jääma seega erandlikuks (vt analoogia alusel 5. aprilli 2022. aasta kohtuotsus Commissioner of An Garda Síochána jt, C-140/20, EU:C:2022:258, punkt 40, ning 8. novembri 2022. aasta kohtuotsus Deutsche Umwelthilfe (mootorsõidukite tüübikinnitus), C-873/19, EU:C:2022:857, punkt 87 ja seal viidatud kohtupraktika). See saab toimuda üksnes õiguse kuritarvitamise korral (vt analoogia alusel 26. oktoobri 2023. aasta kohtuotsus FT (tervisetoimiku koopiad), C-307/22, EU:C:2023:811, punkt 31), ilma et esitatud kaebuste arv üksi oleks piisav kriteerium sellise kuritarvituse esinemise tuvastamiseks.

49 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõige 4 kajastab Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikat, mille kohaselt liidu õiguses on olemas õiguse üldpõhimõte, mille kohaselt ei või õigussubjektid liidu õigusnorme ära kasutada pettuse või kuritarvituse eesmärgil (21. detsembri 2023. aasta kohtuotsus BMW Bank jt, C-38/21, C-47/21 ja C-232/21, EU:C:2023:1014, punkt 281 ja seal viidatud kohtupraktika).

50 Selles kontekstis peab järelevalveasutus juhul, kui ta kavatseb kasutada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikes 4 pakutud võimalust, iga juhtumi kõiki asjasse puutuvaid asjaolusid arvestades tõendama, et andmesubjektil on kuritarvituslik kavatsus, kuna tema esitatud kaebuste arv üksi ei ole piisav. Kuritarvitusliku kavatsuse saab aga tuvastada siis, kui isik esitab kaebusi, ilma et see oleks talle nimetatud määrusest tulenevate õiguste kaitseks objektiivselt vajalik.

51 Sellega seoses olgu meenutatud, et liikmesriigid peavad isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 52 lõike 4 kohaselt tagama, et igal järelevalveasutusel oleksid inim-, tehnilised ja rahalised ressursid ning ruumid ja infrastruktuur oma ülesannete tõhusaks täitmiseks ja volituste kasutamiseks. Sellest järeldub, et need vahendid peavad olema kohandatud vastavalt sellele, kuidas andmesubjektid kasutavad oma õigust esitada järelevalveasutustele kaebusi.

52 Niisiis peavad liikmesriigid andma järelevalveasutustele vahendid, mis on kohandatud kõigi neile esitatud kaebuste menetlemiseks, suurendades vajaduse korral neid vahendeid, et kohandada neid vastavalt sellele, kuidas andmesubjektid kasutavad oma õigust esitada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõike 1 alusel kaebusi. Järelevalveasutus ei saa seega määruse artikli 57 lõike 4 alusel kaebuse menetlemisest keeldumise põhjendamiseks tugineda asjaolule, et andmesubjekt, kes esitab palju suuremal arvul kaebusi kui iga andmesubjekti esitatud kaebuste keskmine, kasutab märkimisväärselt selle asutuse vahendeid ja seda teiste isikute esitatud muude kaebuste menetlemise arvelt.

53 Pealegi, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 76, on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 77 lõike 1 alusel esitatud kaebustel oluline roll selles, et järelevalveasutused võivad saada selle määrusega kaitstud õiguste rikkumistest teada. Need kaebused aitavad seega oluliselt kaasa andmesubjektide järjekindla ja kõrgetasemelise kaitse tagamisele liidus ning nende õiguste tugevdamisele ja täpsustamisele määruse põhjenduste 10 ja 11 tähenduses.

54 Järelikult, kui lubada järelevalveasutustel tuvastada, et kaebused on ülemäärased ainuüksi põhjusel, et neid on suur arv, kahjustaks see selle eesmärgi saavutamist. Nimelt võib suur arv kaebusi olla otseselt tingitud sellest, et üks või mitu vastutavat töötlejat ei vasta või keeldusid vastamast andmesubjekti andmetega tutvumise taotlustele, mille andmesubjekt on esitanud oma õiguste kaitseks.

55 Kaebuste arvu eraldi arvesse võtmine võib sellega seoses viia isikuandmete kaitse üldmäärusega andmesubjektile antud õiguskaitse meelevaldse riiveni, mistõttu tuleb määruse artikli 57 lõike 4 tähenduses ülemääraste taotluste olemasolu tuvastamine seada sõltuvusse tingimusest, et selliseid kaebusi esitava isiku kuritarvituslikku kavatsust oleks tõendatud.

56 Seega peab järelevalveasutus, kellele on esitatud suur arv kaebusi, iga üksikjuhtumi asjaolude põhjal tõendama, et seda arvu ei õigusta mitte andmesubjekti soov saada talle isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate õiguste kaitset, vaid muu eesmärk, mis ei ole selle kaitsega seotud. Nii on see eelkõige siis, kui neist asjaoludest ilmneb, et kaebuste suure arvu eesmärk on takistada järelevalveasutuse nõuetekohast toimimist, mobiliseerides tema ressursse kuritarvituslikult.

57 Kaebuste paljusus võib sellega seoses viidata andmesubjekti ülemäärastele taotlustele, kui on selge, et need kaebused ei ole objektiivselt põhjendatud kaalutlustega, mis on seotud isikuandmete kaitse üldmäärusest sellele isikule tulenevate õiguste kaitsega. Nii võib see olla näiteks juhul, kui isik esitab järelevalveasutusele niivõrd suurel arvul kaebusi, mis on suunatud paljude vastutavate töötlejate vastu, kellega tal ei ole tingimata seost, et see kaebuste esitamise õiguse liiga suurel määral kasutamine tõendab seoses muude asjaoludega, nagu nende kaebuste sisu, tema kavatsust halvata järelevalveasutuse toimimist, küllastades selle ametiasutuse taotlustega.

58 Käesoleval juhul on seega eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kontrollida, kas DSB on tõendanud põhikohtuasja vastustaja kuritarvituslikku kavatsust, ilma et tema kaebuste arvuga üksi saaks põhjendada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõikes 4 ette nähtud võimaluse kasutamist.

59 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et taotlusi ei saa pidada selle sätte tähenduses „ülemääraste“ ainuüksi nende arvu tõttu teatava ajavahemiku jooksul, kuna selles sättes ette nähtud võimaluse kasutamine sõltub sellest, kas järelevalveasutus on tõendanud taotlusi esitanud isiku kuritarvitusliku kavatsuse esinemist.

Kolmas küsimus

60 Kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et kui järelevalveasutusele esitatakse ülemääraseid taotlusi, võib ta vabalt valida, kas nõuda halduskuludel põhinevat mõistlikku tasu või keelduda nende taotluste menetlemisest.

61 Mis puudutab esimesena isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 4 sõnastust, siis olgu tõdetud, et kaks valikuvõimalust, mis on ette nähtud ülemääraste taotluste korral ning milleks on nõuda halduskuludel põhinevat mõistlikku tasu või keelduda nende taotluste menetlemisest, on loetletud järjest ja eraldatud sidesõnaga „või“, ilma et kasutatud sõnastusest oleks võimalik tuletada ühe või teise valikuvõimaluse tähtsuse järjekorda (vt analoogia alusel 12. jaanuari 2023. aasta kohtuotsus Österreichische Post (teave isikuandmete vastuvõtjate kohta), C-154/21, EU:C:2023:3, punkt 31).

62 Seega näib sätte sõnastus rääkivat niisuguse tõlgenduse kasuks, et see asutus võib pärast seda, kui ta on tuvastanud, et talle esitatud taotlused on ülemäärased, vabalt valida nendest valikuvõimalustest ühe või teise.

63 Mis teisena puudutab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõike 4 konteksti, siis tuleb meenutada, et määruse põhjenduse 59 kohaselt „[t]uleks ette näha kord, millega lihtsustatakse käesoleva määrusega andmesubjektile antud õiguste kasutamist, sealhulgas mehhanismid, mille abil taotleda ja vajaduse korral hankida tasuta eelkõige juurdepääsu õigusele nõuda isikuandmete parandamist või kustutamist ning kasutada õigust esitada vastuväiteid“. Seega võib valida ühe kahest valikuvõimalusest, kui kaebuste esitamise õiguse tegelik kasutamine on igal juhul tagatud.

64 Kolmandana on käesoleva kohtuotsuse punktis 62 esitatud tõlgendus kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse eesmärkidega.

65 Sellega seoses tuleb tõdeda, et määruse eesmärk on – nagu on märgitud selle põhjendustes 10 ja 11 – tagada liidus füüsiliste isikute järjekindel ja kõrgetasemeline kaitse ning tugevdada ja täpsustada andmesubjektide õigusi (26. oktoobri 2023. aasta kohtuotsus FT (tervisetoimiku koopiad), C-307/22, EU:C:2023:811, punkt 47).

66 Lisaks nähtub määruse põhjendusest 129, et järelevalveasutus peab taotluse selgelt põhjendamatut või ülemäärast iseloomu hindama erapooletult ja õiglaselt ning tagama, et tema valik on asjakohane, vajalik ja proportsionaalne, võttes arvesse asjakohaseid asjaolusid ning vältides liigseid kulusid ja liigseid ebamugavusi asjaomastele isikutele.

67 Järelikult võttes arvesse seda, kui oluline on õigus esitada kaebusi isikuandmete kõrgetasemelise kaitse tagamise eesmärgi seisukohast, nende kaebuste menetlemise keskset kohta järelevalveasutustele antud ülesannete hulgas ja neil asutustel lasuvat kohustust menetleda neid kaebusi nõutava hoolsusega, peavad järelevalveasutused võtma arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid ning tagama valitud valikuvõimaluse asjakohasuse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse.

68 Sellega seoses võib järelevalveasutus asjakohaste asjaolude alusel ja selleks, et lõpetada kuritarvitav tegevus, mis võib kahjustada selle asutuse nõuetekohast toimimist, pidada asjakohaseks nõuda mõistlikku tasu, mis põhineb ülemääraste kaebustega tekitatud suure töökoormusega kaasnevatel halduskuludel. Nimelt võib selle valikuvõimaluse hoiatav otstarve viia selleni, et järelevalveasutus eelistab pigem viimast, selle asemel, et kohe nende kaebuste menetlemisest keelduda.

69 Seega arvestades isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendust 129, võiksid järelevalveasutused kõigepealt kaaluda halduskuludel põhineva mõistliku tasu nõudmist, enne kui nad seejärel keelduvad kaebuste menetlemisest, kuna esimene neist meetmetest riivab andmesubjektidele isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevaid õigusi vähem kui teine. Samas ei sisalda määruse artikli 57 lõige 4 järelevalveasutuse kohustust valida kõigil juhtudel kõigepealt mõistliku tasu nõudmise võimalus.

70 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 57 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et kui järelevalveasutusele esitatakse ülemääraseid taotlusi, võib see asutus põhjendatud otsusega valida, kas nõuda halduskuludel põhinevat mõistlikku tasu või keelduda nende taotluste menetlemisest, võttes arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid ning tagades valitud valikuvõimaluse asjakohasuse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse.

Kohtukulud

71 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) artikli 57 lõiget 4**

   tuleb tõlgendada nii, et

   selles sisalduv mõiste „taotlus“ hõlmab määruse artikli 57 lõike 1 punktis f ja artikli 77 lõikes 1 nimetatud kaebusi.

2. **Määruse 2016/679 artikli 57 lõiget 4**

   tuleb tõlgendada nii, et

   taotlusi ei saa pidada määruse artikli 57 lõike 4 tähenduses „ülemäärasteks“ ainuüksi nende arvu tõttu teatava ajavahemiku jooksul, kuna selles sättes ette nähtud võimaluse kasutamine sõltub sellest, kas järelevalveasutus on tõendanud taotlusi esitanud isiku kuritarvitusliku kavatsuse esinemist.

3. **Määruse 2016/679 artikli 57 lõiget 4**

   tuleb tõlgendada nii, et

   kui järelevalveasutusele esitatakse ülemääraseid taotlusi, võib see asutus põhjendatud otsusega valida, kas nõuda halduskuludel põhinevat mõistlikku tasu või keelduda nende taotluste menetlemisest, võttes arvesse kõiki asjakohaseid asjaolusid ning tagades valitud valikuvõimaluse asjakohasuse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse.

Allkirjad